

6 'IEDEREEN MAG HIER BOKSEN, ALS JE JE MAAR AAN DE REGELS HOUDT!'

De invloed van disciplineren op in- en
uitsluiting in een boksvereniging

6 'IEDEREEN MAG HIER BOKSEN, ALS JE JE MAAR AAN DE REGELS HOUDT!'¹

De invloed van disciplineren op in- en
uitsluiting in een boksvereniging

Marianne Dortants (Universiteit Utrecht)

Samenvatting

Voor sportverenigingen is het van belang om op passende wijze om te gaan met de toenemende diversiteit in hun vereniging. Verschillen op basis van sekse of op basis van etnische achtergrond spelen impliciet of expliciet nogal eens een oneigenlijke rol bij in- en uitsluiting van leden. Onderzoek naar een concrete praktijksituatie kan inzicht verschaffen in de manier waarop management van diversiteit succesvol zou kunnen zijn. In deze bijdrage wordt een dergelijk onderzoek beschreven. Het is een casestudy van een multi-etnische bokscub waarvan zowel dames als heren lid zijn. Door middel van observaties en interviews is nagegaan hoe trainers tijdens trainingen en wedstrijden omgaan met diversiteit. Hieruit is gebleken dat door het gebruik van disciplinerende technieken invloed uitgeoefend kan worden op in- en uitsluiting van bokkers. Bokkers worden ingesloten als ze zich houden aan algemeen geldende regels, dat wil zeggen fysiek hard trainen, luisteren naar de trainer, hun emoties beheersen, zich normaal (niet-crimineel) gedragen en respect voor anderen tonen. Hierbij hoort ook dat niemand uitgesloten of gediscrimineerd mag worden op grond van man/vrouw zijn en/of etnische afkomst. Ongedisciplineerde bokkers worden uitgesloten terwijl gedisciplineerde bokkers extra persoonlijke aandacht en steun krijgen. Aan het eind van deze bijdrage wordt ingegaan op de mogelijke betekenis die deze manier van managen van diversiteit kan hebben in andere situaties.

6 'IEDEREEN MAG HIER BOKSEN, ALS JE JE MAAR AAN DE REGELS HOUDT!'

6.1 Inleiding: managen van diversiteit nog steeds een uitdaging

Management van diversiteit, hier gedefinieerd als managen van in- en uitsluiting, is na vele jaren praktijk en onderzoek nog altijd een actueel vraagstuk, zeker als het gaat om handelingsmogelijkheden. In veel organisaties ontbreekt de nagestreefde sociale diversiteit, vooral in de hogere functies. Managers geven aan dat het moeilijk is om de gewenste diversiteit aan mensen binnen te halen en vooral binnen te houden. Ze zoeken een antwoord op de concrete vraag, hoe doe je dat nu, managen van diversiteit? Door veelvuldig onderzoek in sport- en dienstverlenende organisaties, in het bijzonder door onderzoek vanuit het kritisch perspectief, ontstaat steeds meer inzicht in de vaak subtiële en impliciete mechanismen van in- en uitsluiting (o.a. Knoppers, 2000; Knoppers & Anthonissen, 2006; Elling, 2002; Claringbould, 2006, 2008). Het gaat hierbij vooral over onderzoek naar in- en uitsluiting op basis van sociaaldemografische kenmerken zoals gender, etniciteit, seksualiteit en sociale klasse. Bewustwording van vaak impliciete uitsluitingmechanismen op basis van deze kenmerken is de eerste stap in het managen van diversiteit. De volgende stap is veel gecompliceerder: hoe geeft een leidinggevende of trainer leiding aan een groep mensen zodat ruimte komt en blijft voor verscheidenheid? Dat betekent dat groeps- en organisatieprocessen zodanig moeten worden aangestuurd dat mensen niet worden uitgesloten op basis van (irrelevante) kenmerken, vooroordelen en beelden over individuen en groepen.

Deze casestudie van Bokscub Gym² beoogt inzicht te geven in de (op het eerste gezicht) succesvolle handelingspraktijk van management van diversiteit. De dagelijkse praktijk van Bokscub Gym laat zien hoe diversiteit door bokstrainers gemanaged wordt en welke technieken daarvoor gebruikt worden. Eerder

Dit onderzoek laat zien hoe discipline in Bokscub Gym betekenis krijgt en hoe dit processen van in- en uitsluiting beïnvloedt

onderzoek (Anthonissen & Dortants, 2006a en 2006b) laat zien dat discipline

een belangrijk begrip is voor bokscubers en hun trainers, zowel bij de fysieke training als bij de sociale omgang met elkaar. Dit onderzoek laat zien hoe discipline in Bokscub Gym betekenis krijgt en hoe dit processen van in- en uitsluiting beïnvloedt. Discipline is ook een wetenschappelijk begrip dat we ontleen aan de Franse denker Michel Foucault (1926-1984) die zich uitgebreid heeft beziggehouden met de wijze waarop het leven van moderne individuen gereguleerd en genormaliseerd wordt (Van der Loo & Reijen, 1990: 215). Disciplinaire technieken worden volgens Foucault (1989: 192) gebruikt om gehoorzame, dat wil zeggen onderdanige en gedrilde lichamen voort te brengen. Een kritische analyse van deze casus met gebruik van inzichten uit het werk van Foucault laat de voorwaarden en de effecten van disciplineren op processen van in- en uitsluiting zien. Daarmee biedt dit onderzoek bij een bokscubvereniging een nieuwe kijk op de manier waarop sturing kan worden gegeven aan processen van in- en uitsluiting die zowel binnen als buiten de sport van waarde kan zijn.

In deze bijdrage worden eerst de begrippen diversiteit en management van diversiteit theoretisch verkend (6.2). Discipline als centraal begrip in de bokswereld zal in verband worden gebracht met discipline als concept in het werk van Foucault. Na een toelichting op het uitgevoerde onderzoek (6.3) wordt in het resultaatendeel (6.4) nader kennisgemaakt met Bokscub Gym. Daarin wordt zichtbaar hoe en langs welke lijnen diversiteit wordt gemanaged. Deze bijdrage wordt afgesloten met een antwoord op de vraag wat de kern is van deze manier van managen van diversiteit en wat daar in algemene zin van geleerd kan worden (6.5).

6.2 Perspectieven op diversiteit, management van diversiteit en discipline

Diversiteit

Diversiteit en het omgaan met diversiteit is van alledag en van iedereen. Mensen zijn de hele dag bezig met het zoeken naar overeenkomsten en verschillen met andere individuen en groepen. Wij selecteren, filteren, onderscheiden, ordenen en interpreteren. Wij trekken grenzen, waarmee wij niet alleen verschillen, maar ook overeenkomsten construeren. Er is immers naast een 'ik' en een 'ander' ook een 'wij' en een 'zij' (Siebers e.a., 2002: 11). Deze verschillen gaan over betekenissen die mensen geven, bijvoorbeeld aan de sport die wordt beoefend en over met wie mensen die betekenissen delen en met wie niet. Het trekken van grenzen en het hanteren van normen houdt ook altijd het scheppen, legitimeren, reguleren en institutionaliseren van verschil en ongelijkheid in. Dit zijn geen neutrale processen; beeldvorming, categorisering, groepsvorming en in- en uitsluiting zijn intrinsiek verbonden met macht. In de onderhandeling over betekenissen worden bepaalde betekenissen dominant. Het resultaat van deze onderhandeling over betekenissen maakt volgens Verweel duidelijk welke groepen of individuen macht hebben en maakt de daarmee samenhangende praktijken van in- en uitsluiting zichtbaar (Verweel, 2006: 23).

Het begrip diversiteit wordt vaak in verband gebracht met sociaaldemografische verscheidenheid. De betekenissen die aan groepen worden gegeven, worden gedefinieerd als ongelijke machtsverhoudingen op basis van sociale relaties zoals bij gender en etniciteit (Knoppers & Anthonissen, 2006: 6). De bestudering van diversiteit in deze casestudie gaat verder dan alleen het kijken langs sociaaldemografische scheidslijnen. De praktijk en de bestudering van diversiteit is complexer dan in- en uitsluiting langs alleen deze lijnen. Binnen sociaaldemografische groepen is altijd sprake van diversiteit, het zijn geen homogene groepen (zie ook Anthonissen & Dortants 2005 en 2006a). Diversiteit wordt in deze studie opgevat als een veelvoud aan meningen, betekenissen en identificaties die ook andere dan sociaaldemografische lijnen van in- en uitsluiting kunnen creëren. Vanuit dit perspectief gezien (zie ook Martin, 2002 en Parker, 2000) kunnen meningen en betekenissen onderhandeld worden en in een bepaalde context, op een bepaald tijdstip (tijdelijk) gedeeld worden en relevant zijn voor in- en uitsluiting. Vanuit een combinatie van perspectieven bekijkt deze casestudie bij de Bokscub Gym welke betekenissen boksen heeft (wie mag hier boksen, wat is goede bokser en hoe moet je met boksen bezig zijn?) en wie doorslaggevend is in het bepalen van de dominante betekenis. Hierbij is zowel aandacht voor individuele (tijdelijk) gedeelde betekenissen alsook betekenissen die gegeven en gedeeld worden die gerelateerd zijn aan sociaaldemografische kenmerken. Deze onderhandelde dominante betekenissen bepalen wat 'normaal' is in deze vereniging, wie erbij hoort en wie mag meeboksen en wie niet.

Managen van diversiteit

In het verleden zijn verschillende beleidsprogramma's ontwikkeld met mogelijke maatregelen om systematische uitsluiting te voorkomen. Vele antidiscriminatie-, positieve actie- en diversiteitprogramma's zijn geschreven en al dan niet geïmplementeerd (zie ook Esbroek & Van Engen, 2008; Glastra, 1999). Het resultaat is wisselend en het blijkt vaak moeilijk om de hardnekkige discoursen over wie wel of niet mee mag doen te veranderen. Wat verder opvalt, is dat vanuit de boven beschreven combinatie van perspectieven weinig onderzoek is gedaan naar wat managers of coaches daadwerkelijk doen om hun organisatie toegankelijk te maken en te houden voor (een toenemende) diversiteit aan leden. Van managers wordt gevraagd dat ze aandacht geven aan verschillende aspecten van diversiteit zowel langs sociaaldemografische lijnen als ook de diversiteit aan meningen, betekenissen en identificaties die ook het handelen bepalen (zie ook Doherty & Chelladurai, 1999). Volgens Verweel en De Ruijter begint management van diversiteit bij de bereidheid om verschillen tussen en binnen groepen te herkennen en te accepteren. Verweel en De Ruijter noemen dit de

coördinatie van verschillen, wat inhoudt het herkennen, accepteren en gebruiken van verschillen, niet om ze te integreren, maar om ze op alle niveaus te managen en te coördineren (2000: 122).

Uitgaan van de veronderstelling dat altijd categorisering plaatsvindt en daarmee indeling van individuen en groepen in 'wij-zij', betekent dat coördinatie van verschillen geen neutrale activiteit is. Het gaat erom wie de macht heeft om te bepalen welke lijnen van categorisering in een bepaalde context relevant zijn en hoe die lijnen van in- en uitsluiting dan lopen. Deze lijnen van in- en uitsluiting houden volgens Janssens en Zanoni (2005) verband met de gedefinieerde kernactiviteit van de organisatie, de (onderhandelde) betekenis van het doel van de organisatie en de weg waarlangs die doelen bereikt kunnen worden. Janssens en Zanoni stellen dat door de leiding van een organisatie lijnen van verschil geconstrueerd worden die voor een bepaalde organisatie, in een bepaalde context relevant zijn en alleen deze, als relevant gedefinieerde verschillen, worden gemanaged (2005: 312). Sociaaldemografische verschillen zijn daarom volgens Janssens en Zanoni (2005) niet het allerbelangrijkst, maar kunnen als wel of niet relevant gedefinieerd worden als ze in verband worden gebracht met de doelen die volgens leidinggevend in de organisatie behaald moeten worden. In dit onderzoek zoek ik in de analyse de samenhang tussen de relevant gemaakte lijnen van in- en uitsluiting en de doelstellingen van de trainers van Bokscub Gym.

Disciplineren vanuit het perspectief van Foucault

Om de werking van disciplineren in boksen te begrijpen, verdiepen we ons verder in het werk van Michel Foucault. Hij was een belangrijke denker over processen in onze samenleving, vooral met betrekking tot het begrijpen van disciplineren, normalisering en macht. Veel van zijn werk gaat over de samenhang tussen sociale structuren, of instituties, en individuen (Mills, 2003: 33). De vraag is hoe het leven van individuen in onze samenleving wordt gereguleerd en genormaliseerd. Machtsuitoefening is daarbij een centraal begrip. In het werk van Foucault staat de analyse van hoe macht wordt uitgeoefend en welke gevolgen dat heeft centraal. Hij kijkt dan niet naar de 'chief enemy or to attack (...) an institution of power, or group or elite, or class', maar analyseert de verschillende vormen en technieken waarmee macht uitgeoefend kan worden (Foucault, 1983: 212). Een techniek om macht uit te oefenen, is het gebruik van disciplinerende macht. Het gaat hierbij volgens Foucault om: '(...) the control, judgment and normalization of subjects in such a way that they were destined to a certain mode of living or dying' (Foucault, 1980: 94). Disciplinaire macht is volgens Foucault een vorm van machtsuitoefening die gericht is op controle en disciplineren van het lichaam, met als doel een overall bewaking van het gedrag van het individu. Deze techniek heeft ook een belangrijke invloed op het sociale leven; de disciplineren van de lichamen betekent dat 'volgzame' lichamen worden gevormd. In de woorden van Foucault (1991): 'Thus discipline produces subjected and practiced bodies, docile bodies' (137-138). Deze volgzame en goed gedisciplineerde lichamen zijn efficiënt en productief in de instituties (scholen, arbeidsorganisaties) van onze huidige maatschappij (Markula & Pringle, 2006: 38-40).

De vraag is waarom jongeren zich onderwerpen aan de discipline van de trainer. Foucault laat in zijn werk zien dat alleen macht uitgeoefend kan worden binnen een relatie tussen mensen (Markula & Pringle, 2006: 35). Voorwaarde bij machtsuitoefening binnen een relatie is dat er altijd de mogelijkheid en de vrijheid moet zijn om weerstand te bieden tegen machtsuitoefening. Disciplinaire macht is dus geen totalitaire macht over iemand. Volgens Foucault (1983: 221) hebben beide personen in een relatie macht en is altijd sprake van onderhandeling binnen een relatie. In deze casestudie zal ik in de analyse aandacht besteden aan disciplineren, de onderhandeling en machtsstrijd tussen bokser en trainer en de invloed daarvan op in- en uitsluiting in Bokscub Gym.

6.3 Onderzoekopzet, methodiek en beginsituatie

Nederlandse sportbonden, gemeenten en sportverenigingen nemen actief deel aan het programma *Meedoen alle jeugd door sport*. Dit programma beoogt de participatie van allochtone jongeren, en dan vooral van meisjes, te bevorderen. Dat betekent dat sportorganisaties te maken krijgen met een grotere diversiteit aan leden die ze binnen willen halen en binnen willen houden. In de organisatie moeten bestuurders, maar vooral ook de trainers en coaches de toegenomen diversiteit (leren) managen zodat zowel huidige als toekomstige leden een volwaardige plek krijgen in de vereniging. Vanuit beschreven perspectieven op diversiteit(smanagement) en discipline wordt in deze casestudy een analyse gemaakt van deze (op het eerste gezicht) succesvolle praktijk van management van diversiteit. Met de verkregen inzichten is het mogelijk meer inzicht te krijgen in en te leren van de manier waarop sturing kan worden gegeven aan processen van in- en uitsluiting in (sport)organisaties. De vraag die in dit onderzoek centraal staat luidt: Wat is de visie van leden en trainers van Bokscub Gym op diversiteit en hoe vertaalt dat zich in het sturen van in- en uitsluiting van bokkers?

Dit onderzoek is kwalitatief van aard. Het wordt uitgevoerd binnen de traditie van het kritisch-managementonderzoek. Bij de invulling van het kritisch-managementonderzoek, zoals uitgewerkt door Alvesson en Deetz (2000), maken onderzoekers gebruik van een combinatie van de interpretatieve en de kritische traditie. Het doel van onderzoek in de interpretatieve traditie is volgens Alvesson en Deetz, '(...) to show how particular realities are socially produced and maintained through norms, rites, rituals and daily activities' (2000: 34). Vanuit de interpretatieve traditie wordt de micropraktijk van alledag, hier de

locale praktijk van Bokscub Gym, beschreven en geanalyseerd. Het gezichtspunt en de betekenissen van de onderzochte trainers en bokscubers staan centraal. De kritische traditie stelt sociale structuren, dominante praktijken, ideologieën, discoursen en instituties ter discussie. Er is aandacht voor asymmetrische machtsrelaties en vanzelfsprekende veronderstellingen/aannames en overtuigingen geanalyseerd op microniveau. 'To understand local meanings, asymmetrical power relations in organizations need to be analyzed. Meanings are not neutral but locally contested' (Parker, 2000: 81). Het gebruik van dit concept van 'contested local meanings' maakt zowel de onderhandelingen als de uitkomsten van deze onderhandelingen op lokaal niveau zichtbaar. De tijdelijke uitkomsten van deze onderhandelingen bepalen de manier waarop een organisatie diversiteit managet. Het bepaalt volgens Parker: ' (...) that cultures (or subcultures) are not homogeneous things, but contested processes of making claims about classification – about unity and division – suggesting that X is like us but Y is not' (2000: 86). De vraag is steeds wie het meeste macht heeft om regels te maken, normen vast te stellen en te bepalen hoe geclassificeerd wordt: wie hoort erbij en wie niet en op basis van welke criteria? 'Critical studies relate empirical themes at hand to the wider historical, economic, cultural and political context, but domination and decisional constraints are often local in form and the connection between levels is complex and less obvious' (Alvesson & Deetz, 2000: 18). Dat betekent dat dit onderzoek zich richt op en/of waarom bepaalde sociaaldemografische of andere kenmerken wel of niet relevant worden bij in- en uitsluiting in de locale context van Bokscub Gym. De onderzoeker streeft in de analyse en verslaglegging niet naar een eenduidig beeld, maar maakt in dit onderzoek ook de complexiteit en contradicties zichtbaar.

Samengevat wordt in dit onderzoek gebruik gemaakt van de interpretatieve en kritische traditie en inzicht geboden in locale praktijken; een kritische invalshoek met aandacht voor onderhandelingen en (ongelijke) machtsverhoudingen op lokaal niveau, mogelijk gerelateerd aan grotere sociale, politieke en historische verhoudingen. Tevens beoogt het onderzoek aangrijpingspunten te vinden voor mogelijke handelingsperspectieven om op een andere manier met het vraagstuk van diversiteit om te gaan.

Bokscub Gym

Voor dit onderzoek zocht ik naar een vereniging met een divers ledenbestand wat betreft man/vrouw verhouding en diversiteit in etnische achtergrond. Boksen bleek een interessante sport omdat in een aantal boksscholen dames steeds vaker toegang krijgen tot de bokscub, niet alleen als recreant maar ook als wedstrijdboxer. Opvallend voor een sport die tot voor kort (of misschien nog wel) werd gezien als een sport die alleen geschikt is voor 'echte' mannen. Boksen was in Nederland van oorsprong een sport voor 'witte' mannen. Dit is nog terug te zien in het bestuur van de bokscub en aan de jurytafel bij wedstrijden (ze worden door de jongere generatie 'de oude witte mannen met pakken' genoemd). De laatste jaren zijn veel boksscholen 'verkleurd', dat wil zeggen dat leden vaker een andere dan Nederlandse achtergrond hebben. Voor de keuze van een geschikte bokscubvereniging vroeg ik advies bij de KNKB, de bond die veel vechtsportverenigingen kent en begeleidt. De geselecteerde vereniging Bokscub Gym is een kleine, nog groeiende vereniging (tussen 30-50 leden) in een stedelijk gebied in Nederland. Bij deze bokscub trainen bokscubers van verschillende, vaak gemengde etnische afkomst. Er zijn leden met een Nederlandse afkomst, maar het grootste gedeelte heeft zijn/haar (gemengde) wortels in Marokko, Suriname, Turkije of landen in Afrika of Latijns-Amerika. Ze zijn in Nederland geboren of op jonge leeftijd (soms als vluchteling) naar Nederland gekomen. Het grootste deel van de bokscubers is man, maar bij iedere training zijn er ook gemiddeld twee tot vijf vrouwen van de partij. Op dit moment zijn twee van de vijf amateur wedstrijdboxers vrouw. De leeftijd van de leden varieert van 10 tot ongeveer 45 jaar. De drie mannelijke trainers zijn respectievelijk van Nederlandse, Marokkaanse en Surinaamse afkomst en hebben allen zelf op verschillend niveau gebokst (nationaal en

internationaal, amateur en prof). Hun leeftijd varieert van 40 tot 67 jaar. Gedurende de trainingen kunnen onder toezicht zowel mannelijke als vrouwelijke bokkers een deel van de training leiden, bijvoorbeeld de warming-up of de krachttraining. Jonge gemotiveerde bokkers (15-20 jaar oud) assisteren de trainer bij de training van de jeugd (10-15 jaar) en doen daarmee de eerste ervaring als trainer op. Het opleidingsniveau is heel verschillend: van vmbo tot gymnasium en academisch opgeleid. Dat betekent een zeer divers gezelschap dat samen in een gymzaal traint.

Bij een eerste verkenning van de geselecteerde vereniging bleek dat geen uitsluiting plaatsvond op basis van sociaaldemografische kenmerken. Interessant was de vraag waarom deze boksvereniging een diversiteit aan bokkers binnenhaalt en binnenhoudt en hoe trainers leiding geven aan de diverse groep bokkers. Hoe managen trainers hun vereniging zodat vrouwen tegen de beeldvorming in toegang krijgen? Hoe komt het dat etnische scheidslijnen die buiten de deuren van de boksschool meteen relevant zijn, binnen de boksschool geen betekenis krijgen? In deze langdurige casestudie (mei 2008-mei 2009) is gebruik gemaakt van diepte interviews met bokkers en trainers, vele observaties tijdens trainingen en wedstrijden en een bescheiden documentanalyse.

6.4 Resultaten: in- en uitsluiting bij Bokscub Gym

Motieven, belangen en relaties

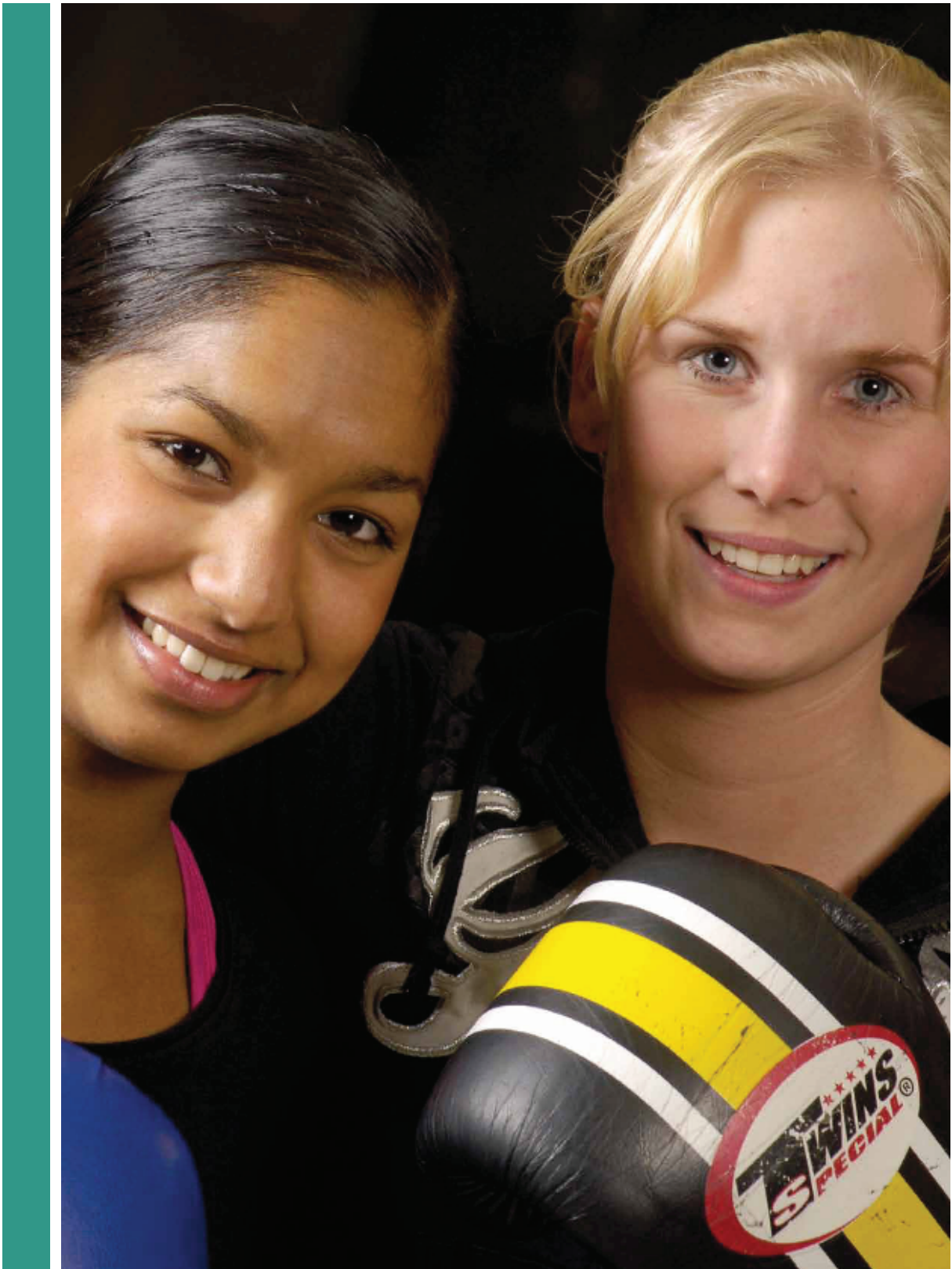
Bokscub Gym is een jonge vereniging die geleid wordt door een ervaren bokstrainer/scheidsrechter die alom aanzien heeft verworven in de bokswereld. Twee trainers staan hem bij, beiden succesvolle oud-bokkers, een als amateur en een als profbokser. Het bestuur heeft officieel een aantal leden, maar in de praktijk vervult de centrale bokstrainer vrijwel alle bestuurswerkzaamheden, iets wat kenmerkend is voor veel boksverenigingen. De vereniging neemt sinds 2007 deel aan programma *Meedoen*. Voor Bokscub Gym is de reden voor deelname aan het programma niet zozeer het streven om meer allochtone leden te krijgen – de leden zijn al heel divers wat betreft etnische achtergrond – maar vooral om in algemene zin meer leden te werven zodat de vereniging op lange termijn bestaansrecht verkrijgt. Het wordt ervaren als een extra (financiële) mogelijkheid om activiteiten op te zetten of materiaal aan te schaffen om jeugdigen te interesseren voor de bokssport.

De belangrijkste reden van de trainers om deze boksvereniging op te bouwen, is het streven naar een eigen bokscub, liefst met zelf ontwikkelde en getrainde kampioenen. Het zou mooi zijn als ze zelf een Nederlands

Het zou mooi zijn als ze zelf een Nederlands kampioen zouden opleiden, en misschien wel een bokser voor de Olympische Spelen kunnen leveren. Dat is de manier om in de bokswereld status en aanzien te krijgen

kampioen zouden opleiden, en misschien wel een bokser voor de Olympische Spelen kunnen leveren. Dat is de manier om in de bokswereld status en aanzien te krijgen. Daarnaast zijn de trainers ervan overtuigd dat

ze via de bokssport een bijdrage kunnen leveren aan de in hun ogen belangrijke/noodzakelijke disciplinerende van de jeugd (naar eigen zeggen niet bij de opvoeding, want die taak ligt bij ouders). Ze geven aan dat de in boksen geleerde discipline ook voor henzelf belangrijk is geweest voor het behalen van (maatschappelijk) succes. Ze hopen door de onderwezen discipline een bijdrage te leveren aan een succesvolle ontwikkeling van jongeren tot gezonde en maatschappelijk succesvolle (niet criminele) burgers. De trainers zijn zeer tevreden met succesvolle bokkers, maar 'glimmen' ook van trots als een jongere, die bij hen getraind heeft, even

langskomt en vertelt over zijn/haar succesvolle maatschappelijke carrière, en ook zoals ze het zelf definiëren ‘dankzij wat ze in boksen geleerd hebben’.

In Bokssclub Gym wordt nauwelijks gesproken in termen van vriendschap. Boksers komen met een eigen doel: een goede bokser of kampioen worden, afvallen of een goede conditie en een fysiek goed ontwikkeld lichaam krijgen. Als een bokser laat zien dat hij voor zijn doel wil gaan, ontstaat een relatie tussen trainer en bokser. ‘(...) en de trainer helpt je gewoon met dat. Hij is echt zo iemand van: weet je wat, als je echt je best gaat doen, ga ik jou ook helpen, dus ik ging trainen, en hij ging me aandacht geven.’ Deze relatie bouwt voort op een wederzijdse vaak niet geëxpliciteerde overeenkomst: de trainer staat de bokser op individueel niveau bij met training en advies en de bokser laat zien dat hij/zij 100% geïmmiteerd is en alles doet om de gestelde doelen te halen. Voor het behalen van doelen zet de trainer soms ‘beloningen’ in, bijvoorbeeld een jongen die wil afvallen, krijgt aan het eind van het seizoen bokshandschoenen als hij de beoogde kilo’s is kwijtgeraakt. De begeleiding van de trainer gaat verder dan de boksschool. Hij vindt ook dat dat moet: ‘Ik

zou toch geen goede trainer zijn als de begeleiding stopt bij de ring?’ Gezien de vaak problematische achtergrond en moeilijke thuissituatie van de meeste (jonge) boksers betekent dit: ‘(...) als je je

Trainers voelen zich dan ook een beetje een vader voor de jongeren. Deze individuele begeleiding is mogelijk omdat het aantal boksers niet zo groot is. Voor boksers kan deze persoonlijke aandacht een reden zijn om te blijven

zo vaak met die jongen bezig houdt dan creëer je een bepaalde band, en kan je toch dingen herkennen en zien, en als het op een gegeven moment niet goed gaat, dan ga je denk ik als trainer niet alleen maar boksen, dan zeg je toch: hallo, wat is er aan de hand?’ Trainers voelen zich dan ook een beetje een vader voor de jongeren. Deze individuele begeleiding is mogelijk omdat het aantal boksers niet zo groot is. Voor boksers kan deze persoonlijke aandacht een reden zijn om te blijven. ‘Ja toen dacht ik: weet je wat, die man geeft me meer aandacht enzo weet je, dus ik blijf eventjes dit doen.’ Voor de ontwikkeling van een band of relatie tussen bokser en trainer is wel een ‘klik’ van twee kanten nodig. Soms is de ‘klik’ er niet omdat wat belangrijk gevonden wordt te ver uit elkaar ligt.

Boksen is een individuele sport, maar volgens boksers en trainers staat de bokser niet alleen: ‘(...) in de ring sta je wel alleen, maar in principe doe je met zijn allen. Van de week hadden we bokswedstrijden, er hebben twee meisjes en een jongen van ons gebokst. Een paar jongens van school zijn mee gegaan, maar je voelt duidelijk: die leven helemaal mee. Ja, kop op, en elkaar omhelzen. Dat stimuleert elkaar, ja.’ Trainers stimuleren (en faciliteren soms ook) dat boksers meegaan naar wedstrijden van hun medeboksers. Die momenten kunnen een groepsgevoel en gezelligheid met zich meebrengen, maar dat is slechts een bijkomstigheid volgens de trainer.

Deze expliciete aandacht voor het individu lijkt in scherp contrast te staan met de hiërarchische verhoudingen tijdens trainingen. Zeker bij de (beginnende) jeugd zijn de regels duidelijk geëxpliciteerd: je doet wat de trainer zegt en je houdt je mond, zeker als de trainer aan het woord is. Van de bokser wordt 100% inzet verwacht. Als de bokser geen inzet toont, wordt hij of zij gemarginaliseerd of krijgt zelfs te horen dat hij niet meer hoeft terug te komen. Bij niet luisteren naar de trainer krijgt de bokser publiekelijk een straf bijvoorbeeld twintig maal opdrukken terwijl iedereen kijkt. Bij herhaald wangedrag worden boksers verwijderd van de training. ‘Ja, je moet ook laten voelen dat het menens is, dan moet je zeggen: ok, ik heb twee keer gewaarschuwd, nu ga je eruit. Nu kom je niet meer terug tot je afsprekt met je vader erbij.’ De controle en bestraffing gaan zelfs verder dan de muren van de boksschool. Trainers proberen ook zicht te houden

op gedrag buiten de boksschool. Jongens die verdacht worden van drugsgebruik, drugshandel of criminele activiteiten wordt de toegang tot de boksschool onttrokken. Opvallend is dat een aantal van deze jongens later weer terug wil komen. Ze mogen na een paar maanden of een jaar weer toetreden (zelfs als bekend is dat ze in die tijd gedetineerd zijn geweest), maar dan wordt goed in de gaten gehouden of ze op het rechte pad blijven.

Ambigue betekenissen aan gender en etniciteit

Tijdens de training moet iedereen zich houden aan de regels van de centrale trainer. Ook de medetrainers houden zich aan die regels. De centrale trainer heeft veel invloed op de geldende waarden en normen in de boksschool en hij heeft daarmee macht om mensen toe te laten of te weigeren in zijn bokscub. Zijn normen en waarden zijn sterk bepaald door zijn verleden. 'Ze moeten niet iets verkeerd zeggen over wie: kleur, geloof, of wat dan ook, want dan hebben ze met mij aan de stok, dan krijgen ze lik op stuk. Ja, en dan leg ik ze ook uit dat we allemaal hetzelfde zijn, of ze er nou wel of niet bij zijn, want heb ik van mijn ouders, van mijn vader hoofdzakelijk ook mee gekregen.' Niemand mag op basis van geloof of afkomst gediscrimineerd worden. Er wordt daarbij verwezen naar de gevolgen van discriminatie in de tweede wereldoorlog. Het gaat nog

Een aantal boksers vindt deze bokscub juist heel aantrekkelijk omdat er geen etnische groepsvorming is toegestaan. Ze vergelijken de manier waarop zij in de bokscub met etnische diversiteit omgaan met de manier waarop dat in andere organisaties en sporten gebeurt

verder: etniciteit mag op geen enkele manier relevant zijn in de gymzaal. Groepsvorming van mensen met de dezelfde achtergrond of praten in eigen taal in plaats van Nederlands wordt niet geaccepteerd

en zelfs openlijk berispt. '(...) we spreken Nederlands hier. Hier moeten ook niet Surinamers onder elkaar Surinaams gaan praten, want dat is er niet bij. Als ik je één keer betrap waarschuw ik je. De tweede keer mag je op de bank zitten.' Een aantal boksers vindt deze bokscub juist heel aantrekkelijk omdat er geen etnische groepsvorming is toegestaan. Ze vergelijken de manier waarop zij in de bokscub met etnische diversiteit omgaan met de manier waarop dat in andere organisaties en sporten gebeurt. 'Wij hebben niet van jij komt daar of daar vandaan, jij komt uit die landen, we zijn één groep. Wij zien dat niet. Bij boksen vind ik dat het meer gebeurt, op het werk heb je meer van: jij bent dit en hij is dit, en zij is dit.' Ook tijdens bokswedstrijden wordt volgens hem geen onderscheid gemaakt: 'Ik heb nooit tot nu toe, ik zit zeker meer dan 20 jaar in het boksen, nooit toeschouwers gehoord van sla die neger neer, zoals je bij voetbal hoort, dat heb ik nooit meegemaakt. Dus aanhang ziet ook geen kleur.' Niet iedereen heeft dezelfde ervaringen. Er zijn ook trainers die zich boos maken over racistische opmerkingen tijdens bokswedstrijden: '(...) ze kennen die praatjes over die negers, en dan denk ik: zaterdag heb ik ook even de speaker gewaarschuwd, ik zeg denk erom, deze man aan de overkant staat op mijn netvlies, want die zat tijdens de wedstrijd van mijn bokser apengeluiden te maken.' Hij maakt zich daar heel boos over en probeert er via de wedstrijdleiding invloed op uit te oefenen. Tijdens trainingen en wedstrijden beogen trainers een etnische neutraliteit: het doet er niet toe welke achtergrond een bokser of trainer heeft. Onderscheid maken op basis van etniciteit wordt niet geaccepteerd en publiekelijk afgestraft. Toch komt de etnische achtergrond af en toe ter sprake, bijvoorbeeld bij grapjes als iemand altijd te laat komt. Dit wordt in verband gebracht met zijn of haar etnische achtergrond. Ook geven bepaalde trainers aan dat ouders beter aanspreekbaar zijn op het gedrag van hun kind als ze dezelfde etnische achtergrond hebben als de trainer of als ze met elkaar delen dat ze geen autochtoon zijn. Een trainer met een niet-Nederlandse achtergrond legt het als volgt uit: 'Als ik iemand aanspreek, weet ik precies wat voor een persoon ie is, ik weet precies wat ik zeg, en niet kan zeggen. Ik denk dat het anders is als u [autochtone witte vrouw] met hem praat. Ja, dat zou heel anders zijn ja, kijk allochtonen, die hebben bepaalde klik (...) Ja ik begrijp de kant, de Nederlandse kant, ik begrijp ook meer allochtone kant.'

Bij deze bokscub is in principe iedereen welkom en krijgt een plek om zijn of haar doelen te bereiken. Het maakt niet uit welke achtergrond of sekse de bokser heeft, de heersende norm in de bokscub is dat iedereen gelijk is. Juist vrouwen zijn erg welkom in de door mannen gedomineerde wereld. Ze krijgen een positie die gelijkwaardig is aan mannen. Dit is goed zichtbaar in situaties waar een van de boksers de leiding krijgt over een onderdeel; iedereen moet dan luisteren naar de instructies van de leider, ook als dat een vrouwelijke bokser is. Zij is verbaasd dat ze luisteren: 'ik geef die krachttraininkjes, en dan denk ik: ja waarom zouden ze in hemelsnaam luisteren naar een meisje?' Dat betekent niet dat 'vrouw-zijn' altijd betekenisloos is. Vrouwelijkheid wordt wel gezien en tegen de heersende normen in de bokswereld in wordt daar ook uiting aan gegeven. Voor vrouwelijke wedstrijdboxers wordt voor elke wedstrijd opnieuw door de trainer speciale kleding gezocht en gekocht. Het zijn niet de gebruikelijke 'mannelijke' setjes (grote ruime broeken en hemdjes) maar korte broekrokjes met bijpassende topjes. Voor elke wedstrijd kan een vrouwelijke bokser de setjes passen en zelf kiezen wat ze wil dragen tijdens de wedstrijd. Dit wordt door de bokser ook in verband gebracht met de individuele aandacht: '(...) dat inderdaad een club wat wel oog heeft voor de personen die er boksen, ja ik weet niet, zeg maar het feit alleen al bijvoorbeeld dat ik, dat de trainer bijvoorbeeld naar zo'n wedstrijd toe komt met die rokjes, voor mij, dat betekende heel veel.' Dit doet de trainer niet alleen voor de dames, ook voor de heren zoekt hij altijd passende setjes die minder standaard zijn dan de traditionele boksoutfit. Opvallend is alleen dat hij expliciet onderscheid maakt tussen dames- en herenkleding (over het algemeen dragen vrouwen tijdens wedstrijden tot nu toe ongeveer dezelfde outfit als heren). Hiermee riskeert de trainer conflicten met de bond omdat hij met deze dameskleding steeds de grenzen opzoekt van wat reglementair toegestaan is in de boksring. Deze conflicten gaat hij strijdbaar aan omdat hij ervan overtuigd is dat vrouwen er vrouwelijk uit mogen zien en niet als mannen de ring in moeten gaan. Hij vindt dat het nu wel algemener geaccepteerd is dat vrouwen wedstrijden boksen, maar nu moet ook nog duidelijk worden dat vrouwen geen mannen zijn.

De verschillen tussen mannen en vrouwen krijgen betekenis op het moment dat een trainer spreekt over mogelijke grote successen in de toekomst. De trainer vertelt: 'Ik zou het toch nog leuk vinden als ik in 2012 naar Londen ga met een of twee meisjes. Dat is mijn hele streven, en als er dan een jongen zou bij komen, ja natuurlijk, met een jongen precies hetzelfde, maar de jongens is zo algemeen. Het is juist de kunst, en dat vind ik een kick om die meisjes zover te krijgen dat ze internationaal gekwalificeerd worden en dat ze topkwaliteit in huis hebben.' Dit is een droom van elke trainer: een bokser naar de Olympische Spelen. Bij de mannen lijkt dit moeilijker haalbaar omdat er heel veel concurrentie is, vooral vanuit de voormalige Oostbloklanden. Bij de dames is dit misschien sneller haalbaar, omdat er nog niet zoveel dames zijn die wedstrijden boksen en er dus nationaal en internationaal minder concurrentie is, maar ook omdat volgens de trainer de dames beter gedisciplineerd zijn en harder werken in vergelijking met mannen.

Disciplineren in en door boksen

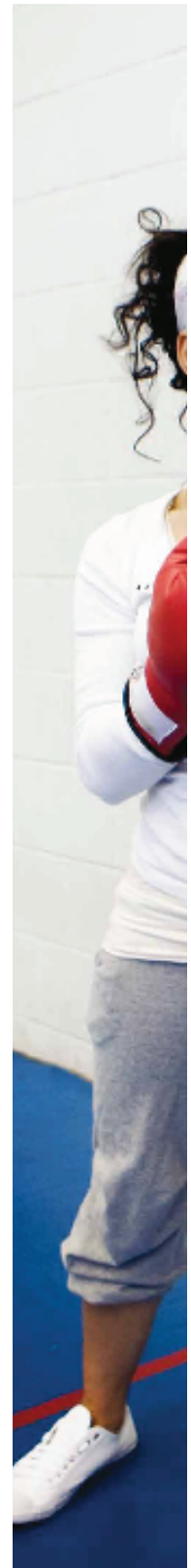
Disciplineren is een centraal begrip in de bokswereld. Eerder onderzoek door Anthonissen & Dortants (2006a) laat zien dat volgens boksers pas sprake is van een 'echte bokser' als hij/zij gedisciplineerd is. Ook in dit onderzoek spreken trainers en boksers vaak over discipline, allereerst in de betekenis van intensieve en nauwgezette lichamelijke training. De fysieke disciplineren betekent consequent bezoek aan trainingen, hard trainen met meer dan 100% inzet tijdens de training en luisteren naar de instructies (doen wat de trainer zegt) inclusief hardlooptrainingen buiten de reguliere training om. De resultaten van de fysieke disciplineren zijn goed zichtbaar (bouw van het lichaam, uithoudingsvermogen en techniek) en zelfs te meten met de weegschaal; een gedisciplineerde bokser is altijd op dieet en weegt zichzelf regelmatig (er is een weegschaal in de gymzaal). Daarnaast mogen boksers slechts weinig of eigenlijk geen alcohol drinken, geen drugs

gebruiken en moeten ze regelmatig leven met voldoende tijd voor rust en slapen. De trainer probeert hierop zicht te houden en de bokkers aan te spreken als ze zich niet 'gedisciplineerd genoeg' gedragen.

Volgens trainers betekent discipline ook luisteren: '(...) dat hoort onder bokstraineren, dat is boksen, je komt binnen en je houdt je mond, je gaat trainen, je luistert naar de trainer, ja dat is, dat vind ik belangrijk, discipline, gewoon discipline.' Deze discipline geldt vanaf het moment dat de bokser een stap in de boksschool zet. Over iemand die zich niet aan de regels houdt, zegt de trainer: '(...) wacht even, gewoon wel aanpakken, maar op speelse, niet op een agressieve toon, spelenderwijs gewoon de discipline inbrengen. De volgende keer wil hij niet voor schut gaan staan om 100 keer, 50 keer opdrukken.' Het geven van dit soort straffen wordt als normaal en effectief gezien om de discipline erin te brengen. Ze realiseren zich ook dat de realiteit op straat anders is: 'Op straat luister je niet, je doet dingen. Training, kom je te laat ga je 50 keer opdrukken, maakt niet uit. Nee, op straat pikken ze het niet, maar hier wel voor de groep wel.'

Discipline en respect hangen volgens bokkers met elkaar samen: 'Boksen, en wat erbij hoort, de discipline, en respect voor een ander (...)'. Een gedisciplineerde bokser heeft volgens trainers en de meer ervaren bokkers van deze boksschool respect voor iedereen ongeacht geslacht of etnische achtergrond. Respect voor de ander betekent concreet dat hij of zij altijd met iedereen moet (kunnen) trainen, oefenen en sparren en zich altijd aanpast aan het niveau, de kracht en vaardigheden van de medebokkers. Bokkers moeten dit volgens de trainers leren. Daarom spart een nieuwe mannelijke bokser volgens ervaren bokkers niet met een dame. Nieuwelingen zijn nog onvoldoende gedisciplineerd en hebben als man vaak de neiging om zich niet te laten kennen tegenover een dame, 'Je kunt toch niet verliezen van een vrouw?!' Nieuwelingen zijn nog niet in staat om zich aan te passen en te verhouden tot een andere bokser. In dit soort situaties gaat de trainer met de nieuwe bokser sparren om ongelukken te voorkomen.

Bovenstaande heeft ook te maken met disciplineren in de betekenis van zich leren te beheersen, zowel binnen als buiten de boksschool: '(...) want een bokser zal nooit ruzie uitlokken op straat want hij kent zijn krachten, hij weet wat hij doet. Mensen die nooit vechtsport hebben gedaan, hebben vaak een grote mond: 'ik sla je'. Een bokser weet wat hij doet, omdat hij heeft geleerd dat hij moet zich beheersen, discipline. Hier boks je, op straat moet je je gedragen.' Dit sluit aan bij bevindingen van Wacquant (1995: 499) die langdurig onderzoek deed in een bokscub en concludeerde dat boksen in een gymzaal een soort kleinschalige '*civilizing machine*' is waar geleerd wordt om gedrag te beheersen en te normaliseren. De disciplineren gaat verder dan de boksschool. Bokkers die zich binnen en vooral buiten de ring niet beheersen, genieten bij andere bokkers minder aanzien dan bokkers die op alle fronten beheerst zijn en zich goed gedragen. De bokser Tyson, die zich herhaaldelijk binnen en buiten de ring misdroeg, wordt nog wel als een succesvolle bokser gezien, maar vanwege zijn ongedisciplineerde gedrag minder als een rolmodel.

6 'IEDEREEN MAG HIER BOKSEN, ALS JE JE MAAR AAN DE REGELS HOUDT!'

Trainers proberen bokkers te sturen in denken en doen zodat ze gaan leven en zich gaan gedragen als een gedisciplineerde bokker én burger. De disciplinerende in deze bokclub betekent heeft tot doel om gedrag te normaliseren, zodat bokkers zich beter aanpassen aan wat volgens deze bokstrainers normaal gedrag is zowel in de boksport als op school en/of in een werksituatie. Dat betekent voor deze trainers (in de context van een omgeving met veel – voornamelijk drugsgerelateerde – criminaliteit) dat bokkers niet betrokken mogen zijn bij criminele activiteiten. Bijvoorbeeld: bij vermoedens van gebruik of handel in drugs worden jongeren uit de boksschool verwijderd en mogen ze niet meer binnenkomen. De trainers zijn sterk bepalend voor wat als normaal gedrag geldt en zij bepalen daarmee wat in deze bokcontext wel en niet mag. Dit komt overeen met wat Foucault zegt over het gebruik van ‘disciplinary power’ om gedrag te normaliseren in onze samenleving.

Sport, waarbij het lichaam een aangrijpingspunt is voor disciplinerende, wordt op dit moment gezien als een instrument om jeugdigen te laten participeren in onze samenleving. Door deze participatie leren

Disciplinerende, waarvan straffen deel uitmaakt, is een middel om gedrag te normaliseren. Vooral de sporten waarin discipline centraal staat profileren zich meer en meer als plaatsen waar (problematische) jongeren genormaliseerd kunnen worden

jongeren onder andere wat ‘normaal’ gedrag is in onze samenleving. Dit is ook vaak het (impliciete) uitgangspunt in beleidsprogramma’s voor stimulering van sportparticipatie, bijvoorbeeld om integratie van allochtonen

te bevorderen. In onze moderne samenleving is deze vorm van machtsuitoefening volgens Foucault (1989) niet repressief maar productief. Moderne technieken van machtsuitoefening dienen niet om uit te sluiten of de vrijheid van handelen te beperken (zoals bij straf in gevangenissen), maar om mensen in onze samenleving in te sluiten. Participatie is belangrijk vanuit deze visie op macht. De logica van straf past hier ook bij. Disciplinerende, waarvan straffen deel uitmaakt, is een middel om gedrag te normaliseren. Vooral de sporten waarin discipline centraal staat profileren zich meer en meer als plaatsen waar (problematische) jongeren genormaliseerd kunnen worden. Dat is ook een van de achterliggende beweegredenen achter de disciplinerende in deze bokclub. Wat als normaal geldt, wordt bepaald door degene die het meeste invloed heeft (hier de trainers). Dit staat niet los van de bredere maatschappelijke en politieke context van deze bokclub, waartoe de trainers zich ook verhouden. Ook hier geldt dat de uitkomsten van het politieke en maatschappelijke debat en van wetenschappelijke inzichten van invloed zijn op wat als normaal en abnormaal gedefinieerd wordt (Foucault 1989).

De invloed van disciplinerende op in- en uitsluiting

In Bokclub Gym is het duidelijk wie publiekelijk de baas is, dat zijn de trainers. Dat is ook terug te zien in de taal die gebruikt wordt. Jongere kinderen noemen de trainer ‘meester’. Als ze de trainers wat langer kennen en wat meer persoonlijk contact hebben, gebruiken ze vaker voornamen, zeker in de meer informele settings. Disciplinerende is een van de technieken die trainers gebruiken om macht uit te oefenen op de bokkers. Maar zoals Foucault (1983: 221) betoogt, is er geen sprake van totalitaire macht en vindt een continue onderhandeling plaats tussen betrokkenen over wat normaal en geaccepteerd is in een bepaalde context. Bokkers onderwerpen zich niet helemaal aan de trainer, maar zij hebben meer of minder de ruimte om weerstand te bieden tegen zijn machtsuitoefening (te doen wat hij belangrijk vindt). Die ruimte is groter tijdens de persoonlijke contacten tussen trainer en bokker dan in de grote groep tijdens trainingen en wedstrijden. Iedereen moet dus bijvoorbeeld accepteren dat vrouwen een volwaardige plaats hebben in deze boksschool. Iedereen moet met zowel dames als heren sparren. Als bijvoorbeeld een man weigert om met een

vrouw te boksen dan kan er een openlijke discussie of zelfs ruzie ontstaan. De mannelijke bokser verliest het dan en ziet zich genoodzaakt een andere bokscub te zoeken.

In de persoonlijke gesprekken wordt veel subtieler onderhandeld. De trainer probeert het gedrag van de bokser te sturen. Hij begeleidt hem/haar in de ontwikkeling naar een succesvolle bokser, maar ook in de zin van hoe hij/zij zich dient te gedragen bij deze bokscub en daarbuiten. Praten voor, tijdens en na de training, bellen tussen twee trainingen, proberen te overtuigen, (openlijk) vermanend toespreken, faciliteren, beloningen in het vooruitzicht stellen en de weegschaal gebruiken zijn middelen die hij inzet om invloed uit te oefenen. De bokser zoekt in de relatie met de trainer ook mogelijkheden om te bepalen hoe getraind, gebokst en geleefd moet worden. Dit gebeurt ook door te praten, te overtuigen of gewoon te doen zoals hij/zij wil en te wachten op het moment dat hij/zij aangesproken wordt. In die onderhandeling probeert de trainer altijd binding met de bokser te houden en rekening te houden met (ook de etnische) achtergrond en huidige omstandigheden, maar tegelijkertijd ook niet te veel af te wijken van zijn visie (en normen) op hoe dingen moeten gebeuren.

Het is dus voor de trainers altijd zoeken naar een balans tussen collectief (hiërarchisch) opgelegde gedragsregels die voor iedereen gelden en de individuele benadering die ruimte geeft aan het specifieke van het individu en daarmee uitzonderingen creëert op algemeen geldende regels. Er zit dus (onderhandelings) ruimte in de opgelegde gedragsregels, maar er zijn ook grenzen zoals te zien is in het voorbeeld over niet willen boksen met een dame. Het levert ook bij de trainer soms frustraties op als bokscers niet helemaal volgens zijn lijn en adviezen leven en trainen (want hij heeft toch het beste met ze voor). De meest productieve relatie komt tot stand als ieders doel en werkwijze een plek krijgt in de relatie. Er kan een wederkerige relatie ontstaan waarbij beiden hun eigen doelen en ambities behalen; de trainer zijn succesvolle boksschool (met bijbehorende status in de bokswereld) en de bokser die bijvoorbeeld bokssuccessen behaalt of zijn streefgewicht bereikt.

Disciplinaire macht dient om het gedrag van bokscers te beïnvloeden, trainer en bokser onderhandelen, maar op een gegeven moment kan een van beiden de grens bereiken. In deze bokscub, waar bokscers vrijwillig lid worden, kunnen beiden besluiten om niet met elkaar verder te gaan. Bokscers kunnen besluiten om te blijven en zich te conformeren (bijvoorbeeld hier moet je ook met vrouwen sparren en tegen vrouwen boksen in de ring) of ervoor kiezen om weg te gaan (bijvoorbeeld als je echt niet wil boksen tegen een vrouw of als je liever met jongens met dezelfde achtergrond bokst). Ze stoppen dan met boksen of zoeken een andere boksschool. Dat wil zeggen dat een trainer niet complete macht heeft over een bokser en zijn/haar gedrag bepaalt. De relatie geeft ruimte voor discussie en strijd, maar als er geen overeenstemming is, dan kan deze relatie op initiatief van beiden worden verbroken: de trainer zet de bokser uit de bokscub of de bokser vertrekt zelf.

6.5 Conclusie en discussie

De vraag die in deze bijdrage centraal staat is: Wat is de visie van leden en trainers van Bokscub Gym op diversiteit en op welke manier vertaalt die zich in het sturen van in- en uitsluiting van bokscers? We hebben gezien dat de visie van de trainers op diversiteit en daarmee samenhangend hun normen, waarden en hun ambities invloed hebben op de categorisatie van leden en daarmee op de lijnen van in- en uitsluiting die relevant zijn in deze bokscubcontext. Voor trainers is gender en etniciteit niet relevant bij de bepaling of iemand wel of niet mee mag boksen. Sterker nog, het mag tijdens trainingen en wedstrijden publiekelijk geen betekenis krijgen in de zin van wel of niet meedoen. Alleen in de persoonlijke wisselwerking tussen trainer en

bokser kan het zichtbaar en relevant worden om invulling te geven aan de specifieke persoonlijke begeleiding. Trainers gebruiken disciplinerende technieken om invloed uit te oefenen op het denken en doen van bokkers. Dit denken en doen wordt zodanig gestuurd dat het 'normaal' gevonden wordt dat zowel dames als heren een gelijkwaardige rol en positie hebben tijdens trainingen en wedstrijden. Ook het onderscheid maken op basis van etniciteit wordt in geen enkele vorm geaccepteerd. Deze manier van disciplineren sluit in principe iedereen in, ook degenen die voorheen uitgesloten werden, zeker op basis van vrouw zijn. Het bijzondere van deze manier van insluiting door disciplineren is dat deze tegelijkertijd uitsluit. Bokkers die zich niet laten disciplineren en normaliseren, worden expliciet (mag niet meer terugkomen) of impliciet (gemarginaliseerd) uitgesloten van trainingen en wedstrijden.

Omgaan met diversiteit is volgens Knoppers en Verweel (2006:12) het omgaan met in- en uitsluiting van individuen. We zien in deze casestudie dat door gebruik van disciplinerende technieken invloed uitgeoefend wordt op in- en uitsluiting van sporters. Het voorkomt niet dat sporters uitgesloten worden, maar maakt het wel mogelijk dat bokkers, die anders impliciet of expliciet uitgesloten zouden worden op basis van irrelevante sociaaldemografische eigenschappen, nu wel volwaardige mogelijkheden krijgen om te boksen. De diversiteit in deze bokscubus wordt gemanaged door tegelijkertijd gebruik te maken van technieken van disciplineren (regels die voor iedereen gelden en van bovenaf worden opgelegd) en aandacht te besteden aan wensen en behoeften van individuele bokkers.

De vraag die rest is of andere sport- of diensverlenende organisaties iets kunnen leren van de bevindingen in deze casestudie. Een relativisering van de overdraagbaarheid van de resultaten van deze casestudie is op zijn plaats. Het gaat hier om een kleine overzichtelijke situatie waarbij directe aansturing van bokkers kan plaatsvinden. Een dominante leiding wordt geaccepteerd, omdat het past in de sector, maar belangrijker

nog is de combinatie met de mogelijke individuele aandacht in de op vrijwillige basis ontwikkelde relatie tussen bokser en trainer. Disciplineren is een centraal begrip in de bokswereld, dus deze manier van machtoefening is hier gebruikelijker dan bijvoorbeeld in een zwemvereniging. Verder staat presteren in deze vereniging centraal (kampioen worden, afvallen, goede conditie/lichf) waardoor het gemakkelijker wordt zich te onderwerpen aan de disciplinerende maatregelen. In een sportvereniging waar vriendschap en binding dominante normen van identificatie zijn, zal het moeilijker zijn om met disciplinerende technieken gedrag te sturen. Sportorganisaties, waarbij mensen participeren op vrijwillige basis (Gastelaars, 2006: 22) zijn ook niet goed te vergelijken met arbeidsorganisaties omdat ze andere kernwaarden hebben en anders georganiseerd zijn. De betekenissen die aan sport worden gegeven en de bijdrage die dit levert aan organisatieprocessen zijn uniek (Knoppers & Anthonissen, 2006: 7). Ondanks alle verschillen en bovenstaande relativering is er toch iets te leren van deze trainers en boksers wat betreft management van diversiteit. In deze studie is te zien dat door expliciete sturing invloed is uit te oefenen op de lijnen waarlangs in- en uitgesloten wordt. Analyse en bewustwording van de samenhang tussen (onderhandelde dominante) doelstelling en normen van de organisatie met de hierbij relevante lijnen van diversiteit kan richting geven aan handelen met betrekking tot in- en uitsluiting. Leidinggevend kunnen daar, net als in deze case, een belangrijke rol in vervullen. Het maakt duidelijk wie erbij hoort (en waarom) en wat er gedeeld wordt. Dat maakt duidelijk welk gedrag verwacht en gewenst is. Deze casestudie laat ook zien dat deze expliciete regels gecombineerd worden met aandacht voor individuele doelen en betekenissen. De trainers zien het individu, met alle voor die context relevante eigenschappen, wensen en mogelijkheden. Er ontstaat een wederkerige relatie waarbij beide partijen overeenkomen dat ze binnen de vastgestelde kaders iets voor elkaar kunnen betekenen. Binnen de duidelijk geëxpliciteerde kaders kan dan ruimte ontstaan voor het individu met zijn/haar individuele betekenissen en ambities, en leidinggevend geven daarmee ruimte aan individuele diversiteit.

Noten

¹ Dit onderzoek maakt deel uit van het onderzoeksprogramma Sport: Passie, praktijk en profijt dat wordt gefinancierd door het ministerie van VWS en dat loopt van 2007 tot en met 2010. Het onderzoek wordt gecoördineerd door het W.J.H. Mulier Instituut en wordt uitgevoerd door onderzoekers van het instituut en gelieerde universiteiten (Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit van Amsterdam, Universiteit Utrecht en Universiteit van Tilburg).

² De naam Bokscub Gym is een fictieve naam

Literatuur

- Alvesson, M. & Deetz, S. (2000).** *Doing Critical Management Research*. London: Sage.
- Anthonissen, A. & Dortants, M. (2005).** *Respect voor 'anders' zijn of 'anders' doen. Een studie naar identificaties van getalenteerde waterpoloërs*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Anthonissen, A. & Dortants, M. (2006a).** *Respect voor Discipline. Een studie naar identificaties van getalenteerde boksers*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Anthonissen, A. & Dortants, M. (2006b).** *Sociale diversiteit en de roep om respect. Een studie naar identificaties van mannelijke sportbestuurders*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Claringbould, I. (2006).** *Vrouwen in zicht. Over de positie van vrouwen en mannen in sportbesturen*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Claringbould, I. (2008).** *Mind the gap. The layered reconstruction of gender in sport related organizations*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Doherty, A. & Chelladurai, P. (1999).** Managing cultural diversity in sport organizations: A theoretical perspective. *Journal of Sport Management* 13, 280-297.
- Elling, A. (2002).** *'Ze zijn er (niet) voor gebouwd'. In- en uitsluiting in de sport naar sekse en etniciteit*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Esbroek, W. van & Engen, M. van (2008).** Management van diversiteit en rechtvaardigheid: op zoek naar een 'beste benadering'. *Tijdschrift voor HRM* 2, 63-87.
- Foucault, M. (1980).** 'Two lectures'. In C. Gordon (red). *Power/Knowledge: Selected interviews and other writings 1992-1977*. Harlow: Harvester.
- Foucault, M. (1983).** 'The subject and power'. In H. Dreyfus & P. Rabinow (red.) *Michel Foucault: beyond structuralism and Hermeneutics*. Chicago Ill.: University Press.
- Foucault, M. (1989).** *Discipline, toezicht en straf. De geboorte van de gevangenis*. Groningen: Historische uitgeverij.
- Gastelaars, M. (2006).** *Excuses voor het ongemak. De vele gevolgen van klantgericht organiseren*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Glastra, F. (red.) (1999).** *Organisaties en diversiteit. Naar een contextuele benadering van intercultureel management*. Utrecht: Lemma.
- Janssens, M. & Zanoni, P. (2005).** Many diversities for many services: Theorizing diversity (management) in service companies. *Human Relations* (58) 311.
- Knoppers, A. (red.) (2000).** *The construction meaning in sport organizations: Management of diversity*. Maastricht: Shaker Publishing.
- Knoppers, A. & Anthonissen, A. (red.) (2006).** *Making sense of diversity in organizing sport*. The Business of sports Vol. 2. Oxford: Meyer & Meyer Sport.
- Knoppers, A. & Verweel, P. (2006).** Introduction: What is going on? In A. Knoppers & A. Anthonissen (red.) *Making sense of diversity in organizing sport*. The Business of sports Vol. 2 (pp. 9-17). Oxford: Meyer & Meyer Sport.
- Markula, P. & Pringle, R. (2006).** *Foucault, sport and exercise. Power, knowledge and transforming the self*. London/New York: Routledge.
- Martin, J. (2002).** *Organizational culture. Mapping the terrain*. Thousand Oaks: Sage.
- Mills, S. (2003).** *Michel Foucault*. London: Routledge.
- Loo, van der H. & Reijten, W. (1990).** *Paradoxen van modernisering*. Muiderberg: Coutinho.
- Parker, M. (2000).** *Organizational culture and Identity*. London: Sage.

- Siebers, H., Verweel, P. & Ruijter, A. de (2002).** *Management van diversiteit in arbeidsorganisaties*. Utrecht: Lemma.
- Verweel, P. & Ruijter, A. de (2000).** Perspectives on organization and society. In A. Knoppers (red.) (2000). *The construction meaning in sport organizations: Management of diversity* (pp. 25-41). Maastricht: Shaker Publishing.
- Verweel, P. (2006).** Sense making in sport organizations. In A. Knoppers & A. Anthonissen (red.) *Making sense of diversity in organizing sport*. The Business of sports Vol 2 (pp. 18- 28). Oxford: Meyer & Meyer Sport.
- Wacquant, L. (1995).** The pugilistic point of view: How boxers think and feel about their trade. *Theory and Society* (24) 4, 489-535.